

Thuis?

Nog maar een klein half jaar geleden begeleidde ik het afscheid van haar man. Hij verbleef in een ander verpleeghuis. Nu sta ik opnieuw aan hun gezamenlijke verhaal, maar dit keer bij het afscheid van zijn vrouw. Hun laatste hoofdstukken speelden zich helaas niet samen af. Dat alleen al voelt verdrietig.

Ik ontmoet haar dochters. Hun gezichten vertellen een verhaal dat nauwelijks woorden nodig heeft. Ze zijn moe. Moe van de afgelopen dagen, moe van het machteloos toekijken, moe van een afscheid dat eigenlijk al veel eerder was begonnen. Ze vertellen over de laatste weken van hun moeder. Ze vocht. Niet om beter te worden, maar om iets terug te vinden wat ze al lang kwijt was. Ze verlangde voortdurend naar huis. Naar haar woning dichtbij het hertenkamp waar ze met de kleinkinderen zo vaak naartoe ging. Naar de plek waar haar leven zich had afgespeeld. Waar het leven samen met haar man goed was geweest. Waar haar dochters opgroeiden. Waar de fuchsia's en geraniums bloeiden en alles nog vanzelfsprekend leek. Ze liep huilend over straat, op weg naar haar oude woning. Ze wilde niet meer eten, niet meer drinken. Er was alleen nog onrust. Een ondraaglijke onrust, die niet op te lossen was. Ik hoor mensen weleens zeggen dat iemand met dementie "naar huis wil". Alsof het alleen om een adres gaat. Maar volgens mij gaat het zelden over een huis. Het gaat over het verlangen naar vertrouwdeheid. Naar herkenning. Naar jezelf. Naar een leven waarin alles nog op zijn plaats stond.

Terwijl haar dochters vertellen, ontstaat langzaam het beeld van de vrouw die zij vóór de dementie was. Een vrouw die haar liefde niet uitsprak, maar leefde. Ze zorgde. Voor haar gezin. Voor haar man. Voor haar kleinkinderen. Ze werkte hard, hield van haar tuin, van de camping, van vaste gewoonten. Ze hoefde niet op de voorgrond te staan. Ze vond geluk in de gewone dingen. In een spelletje aan tafel. Een kop koffie. Een goed verzorgd huis.

Er gewoon zijn voor de mensen van wie ze hield. Haar eigen gevoel van thuis werd uiteindelijk haar grootste talent. Ze gaf anderen een thuis. En juist daarom raakt het me dat haar eigen gevoel van thuis haar zo werd afgenomen. Haar dochters konden haar dat niet teruggeven. Hoe graag ze dat ook wilden. Ze konden de ziekte niet stoppen. De verwarring niet wegnemen. De onrust niet sussen. Maar ze deden iets anders. Ze bleven. Ze bleven haar vasthouden toen zij de grip op haar eigen leven verloor. Ze bleven naast haar lopen toen zij steeds opnieuw dezelfde weg naar huis wilde afleggen. Ze bleven dochter, ook toen hun moeder hen soms niet meer helemaal kon vinden. Dat is wat liefde ten diepste is. Niet iemand beter kunnen maken. Maar niet weglopen als dat niet meer kan.

Na het afscheid bleef één gedachte bij me hangen. We denken vaak dat thuis een plek is. Vier muren. Een voordeur. Een straatnaam. Maar thuis ontstaat door mensen. Door wie je vasthoudt wanneer je zelf verdwaalt. Door wie je naam kent. Door wie er op je wacht.

Met haar overlijden is haar verlangen naar huis voorbij. Niet omdat ze haar huis heeft teruggevonden. Maar omdat ze eindelijk de rust heeft gevonden waar ze zo naar zocht. Daar bestaat onrust niet meer. En dát is uiteindelijk wat thuis is. Ik hoop dat die gedachte de kinderen iets van troost kan geven. Want achter de vraag 'Mam, waar ben je nou?' schuilt een gemis waarvoor geen eenvoudige woorden bestaan.

Tijdens de uitvaart, waarin ik de dienst mocht voorgaan, namen we afscheid van hun moeder. Het thema dat die middag als een rode draad door de bijeenkomst liep, diende zich bijna vanzelf aan. Na alle onrust, na alle verwarring en na dat diepe verlangen naar huis, lag de troost voor haar dochters in één eenvoudige gedachte: de zoektocht was voorbij. Ik sprak hardop uit wat misschien wel het grootste geschenk was dat we haar konden meegeven: ze is thuis.

Zo kreeg het woord thuis die middag een diepere betekenis. Niet langer een huis met een voordeur, een straat of een tuin, maar een plaats waar geen onrust meer bestaat. Waar liefde blijft. Waar een mensenleven eindelijk tot rust mag komen. Wie werkelijk is thuisgekomen, hoeft nooit meer te verdwalen.

Alexandra Markusse (1974)

'Thuis ontstaat door mensen'